



Contemplant-la y perdre l' esma
 es cosa probada ja.
 Al véurela ¿qui hi haurá
 qu' ab tot y ser la Quaresma
 se conformi en dejuná.

Copia fot. de A. Esplugas.

De dijous á dijous

En Nofre Llonza á Saragossa

Aixís com nostre excel·lent amic Sr. Mauri en sa qualitat de comerciant, nos tingué al corrent de lo que feren los del seu ram quan ultimament van anar de cambra á Saragossa, nostre antic conegut, en Nofre Llonza hauria faitat á sos debers d' home del camp y de patriota, si sapiguent que en la mateixa ciutat del Ebre 's reunian los que 's passen la vida així fant terrossos (aixó es un dir) hagués deixat de anar á donals' hi una ajuda. Y encare mes hauria faltat si després de donada aquella, hagués deixat de comunicar als habi uals llegidors de LA TOMASA lo producte de sas profundas observacions. Aixís donchs no 'ns sorprengué rébre lo següent escrit del nostre estimadíssim conegut.

Amichs de LA TOMASA. Sabreu com soch arriuat á n' aquesta terra y com me 'n soch entrat dins d' un gran saló, ahont estavan reunits tots los pagesos de profecia de la nació; per lo menos aixís m' ho han assegurat, si be á mí 'm sembla qu' allí no hi havia mes pagesos qu' un servidor de vos'ès y un *manyó* camalluhent d' Acañiz. Los demés, eran tan pagesos ells, com jo frare puig la gent del art de la terra portém duricias á las mans y ells hi duyan anells. Nosaltres aném ab caixutxa, barretina ó mocador segons los *barris* y eils tots duyan *xacolatera* al cap y casacón. Adémés los pagesos fem embuts al parlar y ells anavan provehits d' una llengua molt llesta y d' uns ditzos molt e tremaliats. En resú n; que per mí no hi havia mes pagesos veritables que jo y 'l camalluhent citat, y encare si aquest últim no era un rescalfat del Carnestoltas.

Tot just me vaig assentar, qu' un senyor desde dalt de la trona va preguntarme;

—Eh, vos de la barrerina... ¿per ahont veniu?

—Per llevant, li vaig contestar.

—A quina cambra represeñteu, vull dir.

—¿Cambra? vaig fer jo ab estranyesa... No la conech á n' aqueixa senyora.

—Be, vull dir quina associació us envia.

—A mí m' envia la dona que 's diu Tuyas, pero la dona no es cap associació encare que siguém amichs del rectó, ¿entén?

—Be, *hombra* no hi ha qu' enfidarse.

—Es que no vuy que me la morejin.

—*Bueno... queda cortado el incidente. Apunte V señor secretario, Nofre Llonza representante de la cámara agrícola de Tuyas... ¿Y ahont para aixó? va afegir dirigintse de nou á mí.*

—A la Fatarella, per servirlo.

Acte seguit aquei senyor que 's diu Costa va fer una prédica en castellá que semblava talment que li donessin corda.

Digué cosas molt bonicas, tan bonicas que quedarem tots una estona com si 'nshaguéssim begut tot lo xaretto de la bota del recó... ¡Borraixos d' entussiasme! Lo qu'

es el senyor Costa ja 'n gasta d' aixerop de bech. ¡Deu vulga qu' a'gun dia vingui á la Fatarella a fer jochs de mans, que l' ensenyaré á la *propia*.

Després del seu predicot, van venir una secció de sermons tirats per una colla de representants, que vinga parlar de pagesos amunt, de cullitas avall, de reguerots ara y de corrents després; y estich segur que cap d' ells ha empunyat una fals mitj hora, ni ha llensat fangant una sola gota de suhor. Figureuvos; lo compte de A... lo marqués de B... lo baró de X... lo duch de N... l' excelentíssim don Fulano l' ilustre senyor Mengano... y aixís successivament. Tan llarga y pesada fou la tongada de 'ls romansos, que primer vaig fer una bicayna reposant del viaje després vaig treure 'ls comptes del gasto, luego vaig brenar una llangonissa que duya, finalment vaig resar tres parts de rosari y ja 'm disposava á ajeurem en lo banh y dirlos «santa nit» als altres, quan van aixecar la sessió y naturalment també tingui d' aixecarme.

Després de passar la nit en un hostal ahont fet y fet vaig gastar sis quartos jeyent á la palissa, l' endemà demati vaig anar á la reunió confiat de que aquei dia salvariam la Espanya. Desgraciadament tampoch vam salvarla y no per falta de discursos, sino per sobra d' escàdols. Yo no se si se'án las ayguas de Saragossa, pero tots los representants hem anat criant un geniot que qui mes qui menos, sembla tenir al cos no un rey, sino tota una monarquia.

S' alsava un y proposava naps, escandol; venia l' altre y d'fensava cols, saragata. Un tercer parla de xirivias; *bullit*. Y com es natural hem quedat que no plantarém ni naps ni cols ni xirivias. Aixó si; de programas no 'n vu'gueu mes; tothom sabia un sistema privilegiat per fernes felissos. Tothom s' treya del butxacó un pape ram de *patracols* assegurant qu' ab alló cada cap de casa tiraria garrina á l' olla. ¡Y l' olla ho era 'l *patracol*! Hi hagué qui se las enbrancá pe 'l canó del exércit com si 'ls pagesos hi en enguessim.

No faitá qui vo'gué fer la llesca al clero com si aixó fos del nostre ram.

¡Fins jo vaig proposar el meu programa! Era el tercer dia quan ja to hom estava cansat de disbarats vestits de discursos. Els oradors se 'n veyan un embull per ferse sentir; to hom picava de peus y fins n' hi havia que cantavan *peteneras*. De prompte sento que dihen:

—El señor Onofre Chuleta delegado por Tuyas de la Fatarella, tiene la palabra—

M' aixeco acompanyat de la vara. Me 'n pujo á la tribuna y parlo de la següent conformitat:

—Bon día y bon hora tothom y... ! o hom muixon !

—Pierda cuidado, diu lo president remenant la campaneta.

—No 'l *cuidado* 'l tinch aquí—y li ensenyo la vara

de freixa. Ab un silenci sepulcral comenzo:

«Senyors y companys ó vice-versa. Un hom es pagés de debó de 'ls de pell colrada, espinada torta y bons punys. Per lo tant no espereu de mi *florejos* com los d' aquets senyors, pero tampoch esperéu bestiesas.

¿De qué 's tracta aquí? De salvarnos. Donchs salvem-nos. ¿Quins son los nostres corchs? ¿E' clero, que com lo rector de la Fatarella viu à las mevas costelas y encare 'm domina y 'm busca la *propia*? Donchs no paguem al clero. ¿Els melitronxos que 'ns prenen 'ls fills y fan foch sobre nostre si apedreguem al recaudador de contribucions? Donchs si 'l *melitronxo* vol menjar que fangui. ¿E' s governs que 'ns dobegen à contribucions? Donchs que vingan 'ls governs à llaurar la terra.

Aquí la qüestió es ben senzilla. ¿Qui fa viure à la gent? Lo pagés. ¿A qui necessita 'l pagés si te 'ls graners plens de blat y 'ls cellers de vi? À ningú. ¿Qui necessita al pagés per poguer menjar? Tothom. Donchs no cal mes que dir à la gent del *candelero*. Senyors; s' ha acabat el broquil. Vo ém aixó, ailó, y lo de mes t' allá. No 'm plau engreixar tanta gent negra. No volém mantenir tanta milícia. 'Ns sobran el noranta per cent d' empleats. No 'ns plau que 'ls tributs se 'ns menjin de viu en viu y etcétera, etcétera, e cé era. Y si tu govern no fas nostra santa voluntat; si vosaltres gent de ciutat feu l' orni, preparéuvos. L' any que ve, no hi haurá pa, ni vi, ni oli, ni sigrons, ni legúms, ni bes iá ni cap producte de 'ls que cria la mare terra. ¿M' enviareu bayonetas...? Vingán las bayonetas. ¿Rebré excomunióms? Vingán las excomunióms. Despés de tot no mes hi ha una vida per perdre y aquesta tant se pert

morint lentament de miseria à copia de tributs, com ab quatre balas al cap, com deixant que la fam 'ns invadeixi. Y encare en 'l últim cas al pagés no li faltarán arrels y fruyta. Ahont ballarán de debó será à las ciutats.

Aqueixa es la única solució per imposarnos y aqueixa es la última paraula de n Nofre Llorenç vehi y natural de la Fatarella. Lo demés son romansos. *He dit*

Espicar l' entusiasme de l' assemblea devant de la meva proposició sería un may acabar. Un marqués va dirme—*¡Pero qué cabeza tiene este bruto!*—Un viscomte va afegir—*¡Este patán es asombroso!*. Sort que jo vaig empunyar la vara y vaig obrirme pas, que de lo contrari no 'm deixan sortir viu à copia de felicitacions y abraçadas.

Havent cumpert ma tasca y buyt lo pap de tot lo que tenia per dir, no m' hi acostat mes à las sessions y crech que hi fet santament puig allò diu qu' ha acabat com lo Rosari de l' Aurora. Com era de preveure la enveja no ha deixat surar lo meu projecte y ni tan sols han permés que cons és en acta. En lloch de las mevas solucions ené gicas, radicals y qu' anavan al bulto, diu que 's presentarà un memorial à no se qui, de no se ahont, per' que no se quan 's fassi no se que... ¿Y per això vaig deixar lo meu llogaret de la Fatarella y la dolça companyia de la meva mi ja-taronja...? ¡Demá me n' hi entorno! Es mes; desd' avuy 'm retiro à la vida privada.

Sempre vostre,

N. L.

Per la còpia,
BERTRÁN DE L' Os.

CARTA OBERTA

(Escrita per un taper à la seva enamorada)

Palafrugell, 20 Desembre

Idolatrada Adelina:

Desde lo jorn que 't vegí ballar à plassa, joliva, ab quatre ó cinch joverets y també quatre ó cinch ninas no tan hermosas com tu pro de bellesa exquisita, creu que may mes has deixat de ser de mon cap à dintre

Figurat si es que t' estimo no ab passió, ab bogeria, que si al ball vaig a gun colp, sols hi vaig per tú, Adelina; per contemplarte quan ballas, que sols de mirarte encisas, y fins à tal punt, que al veure que jo no 'n sé molt m' *empipa*, 'm *pujan las sangs* al cap y fins las venas se m' inflan.

Figurat si jo t' estimo y ab tu penso nit y dia, que quan camino, tu sempre ets la que mos passos guías;

quan travallo, sempre tú ab acert vas dirigintme, tan si *carro* com si *llesco*, com si *amolo* ó be faig *pila*; puig si *carro*, los *carrachs* que *tallo*, tots fan la *mida* que l' amo vol que 'ls hi dem, y es que fassin onze *linias*, y aixó que vaig tan depressa com quan menjo una gallina, perque encar' no m' en adono ja tinch la *cosa* qu' es *mitja*, tan si *tallo divuyts bons* com *modelo gros* ó *quinzes*.

Si *llesco*, també es igual desde que t' aymo, Adelina, puig tan aviat assegut estich ben be à la *cadira* y 'l *ganivet* ja he passat, ag' fo ura *pessa* y vinga *fer llapia* y tot seguit au, tris trs ab gallardia, vaig *tallant llescs* y *llescas* que ab las de pá s' assimilan,

sens' fer *gallet*, *bou*, *cap* y *ample* ni res que s' hi sembli mica.

I qual me passa si *amolo* ó, com ja he dit, si faig *pila*; puig las mevas *amoladas*, son *amoladas* d' *artista* y las *pilas* que jo faig, també s' pot dir que son d' *idem*.

En fi, sols me resta dirt' per acabà' eixa missiva, que si despert en tu penso, dormint, la cosa es senzilla, sempre estich somniant ab tú y *cosas* que à riure excitan; ó que 't faig un *petonet*, ó un' altra *cosa* mes *pinxa*...

Y dispensam si 't sab greu qu' hagi dit aixó, Adelina.

Queda à ta disposició, sempre ton amant

Pau Nyiga
Per la còpia,
GIL BARBATXER.

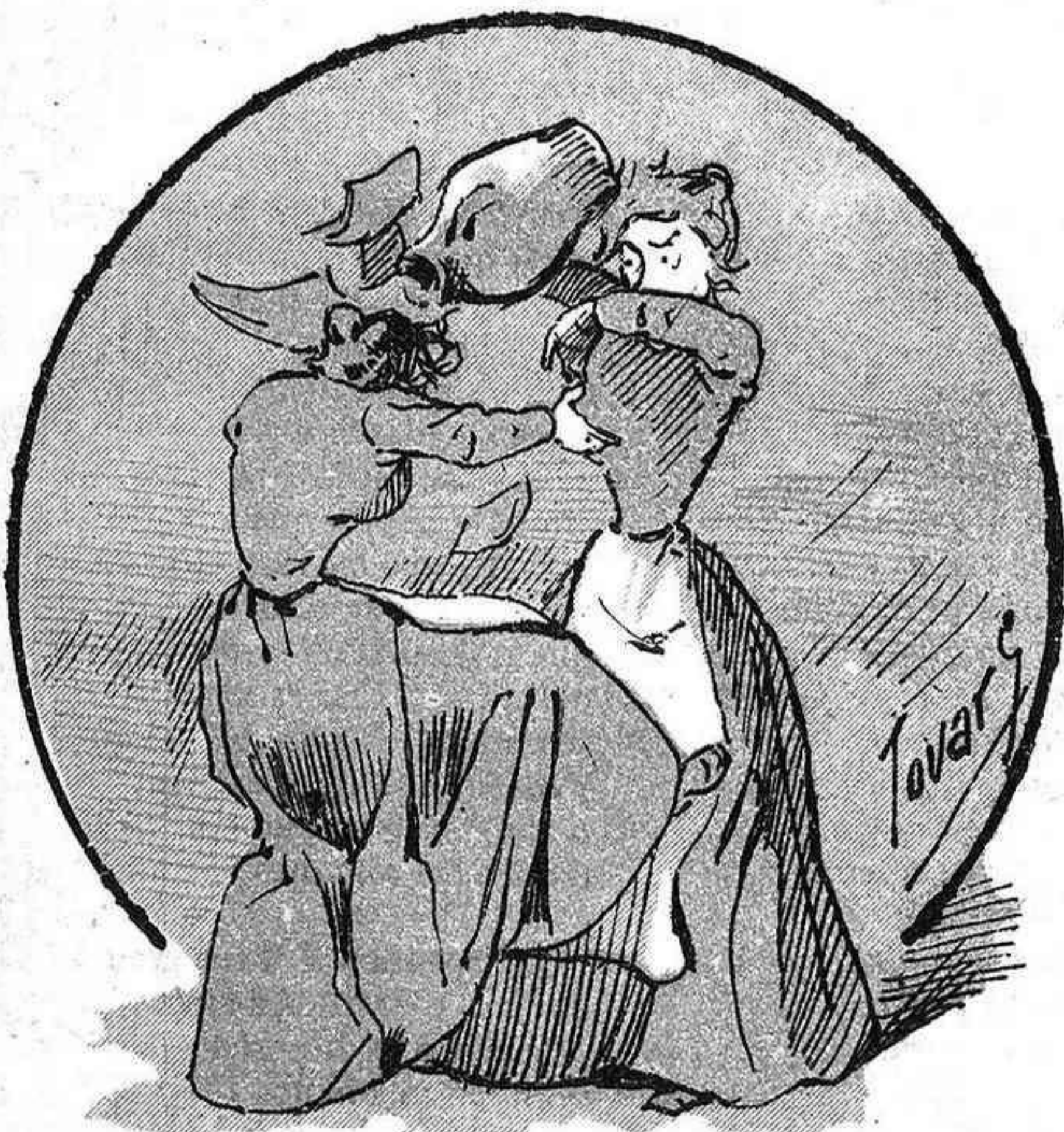
LA TOMASA
¿QUI ES ELL?



— Tu m' ofens, Maria.
— Rosa m' has ofés.
— ¡Maria tu 'm faltas!
— ¡Deixa al meu promés!



— ¡Jo 'l vull! ¡Jo l' estimo!
— ¡Mes l' estimo jo!
— ¡Faré una desgracia!
— ¡No surtis de tó!

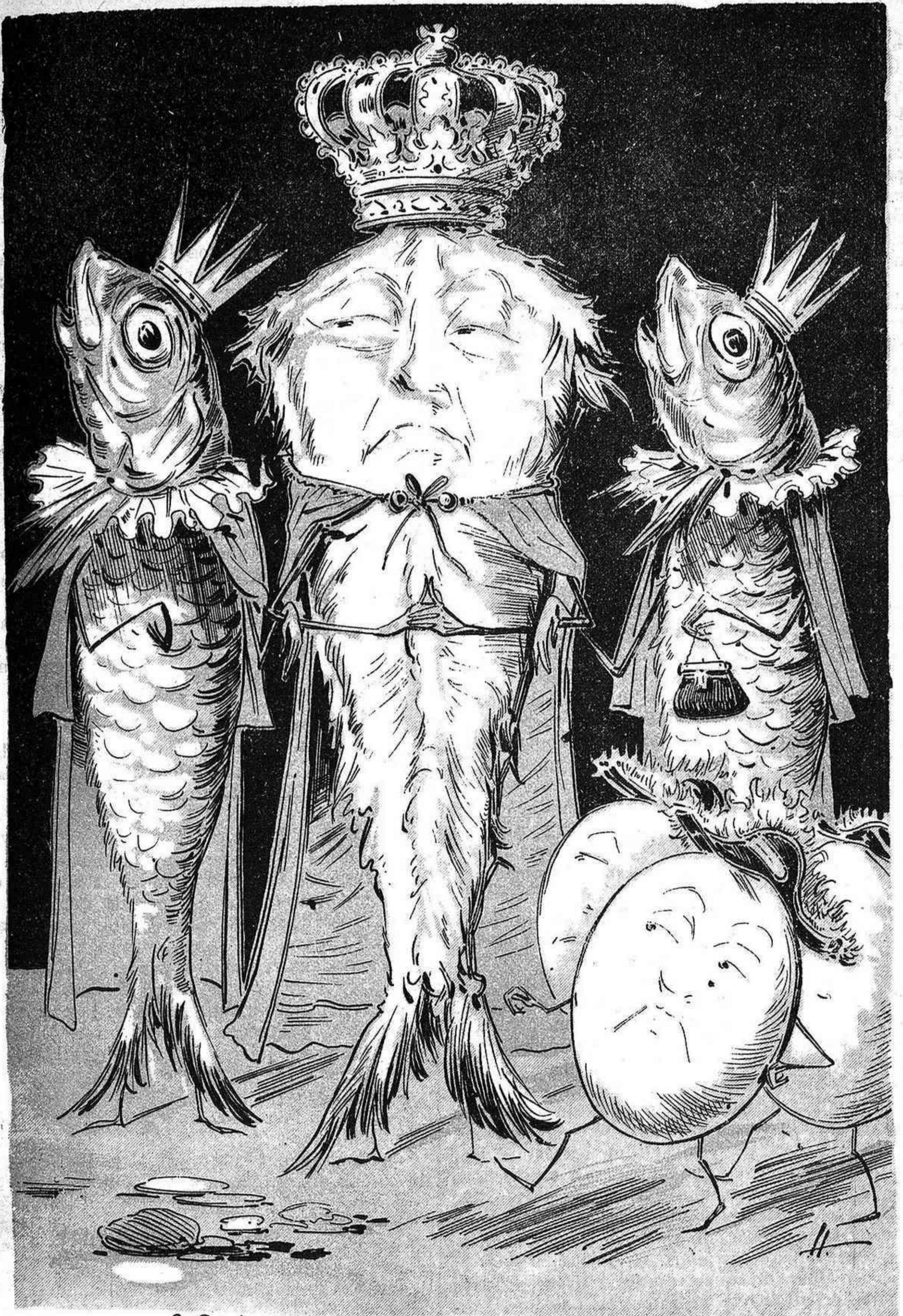


— Ab un cop de canti
tot ho arreglaré.
— Jo 'l meu á ta cara
prompte trencaré.



Aquest es la causa
de tal disbarat...
¡Ignoran que porta
deu anys de casat

LA TOMASA
LO REYNAT MAGRE



Sa Graciosa Magestat lo Bacallá y sas Altesas las infantas Arengadas,
acompanyats per Concellers del *Rovell Covat*.

Don Fernando, el Emplazado

La Margaridona del calcinayre va enamorar-se d' un senyor que la rondava, y quan aquet va dirigíseli formalment dihentli que volia ferla sa esposa, ella va contestarli que encare que sa posició era humil y sas gracias pocas pera ser la muller de persona tan elevada, si la demanava á sos pares y ells consentian en lo casament, considerava que no 's penediria d' haver anat á buscar companyera senzilla y pobre, puig procuraria fer d' ell un dels homes mes felissos.

Don Fernando, qu' així s' anomenava 'l pretendent, com home experimentat en las conquistas amorosas, va dissertar llargament sobre lo efimer de las riquesas humanas y sobre 'ls tresors inagotables de la virtut, de modo y manera que la Margaridona va quedar encantada de sentirlo, y va donar las gracias á la Verge per haverli deparat un home qu' unia á un capital considerable, una riquesa de cor, que valia mes que tots los diners del mon.

Quan D. Fernando, va anar á demaná al calcinayre la ma de la seva filla, aquet va dirli: Miri, senyor, jo no vull donarli la meva paraula, que sempre ha sigut mes formal que la formalitat mateixa, fins havermho enraonat ab la dona, porque aquestas cosas son molt delicadas y com que al cap de vall sobre la noya tan dret ó mes y té sa mare que jo, ja qu' ella va portarla al mon ab dolor del seu cos, si las relacions no arrivavan á bon terme, no vull que may se puga dir que jo hi fet la infelicitat de la meva filla. Pero aixó si, avants de tot, dech ferli present que vosté, á jutjar per l' aspecte es tot un senyorás, y la noya no té cap dot; gracias que á copia de privacions poguém donarli la calaixera y un parell de dotzenas de camisas. Ademés, m' ha de prometre que no vé per fer burla de nosaltres, porque jo soch un trós de pa, pero quan algú ha volgut posarme en ridicul, no ha anat á Roma per la penitencia...

—Bon home, las vostras paraulas m' ofendrian, si tinguessiu obligació de coneixe tota la meva vida, pero com qu' aquest es lo primer dia que 'm veyeu y 'm parleu, vos las dispenso en atenció á que 's tracta de la felicitat de la vostra filla.

—¡Oh, ja, ja; avants de veurela desgraciada no sé lo que faria! Nosaltres no l hem buscat, vosté vé á demanarnos lo millor tresor que tenim á casa, y avants de despendrenosen es precis que parlém clar y catalá. Ni vosté té edat de anar á escalfar cadiras ni nosaltres cadiras pera ser escalfadas.

Ab molta satisfacció de don Fernando, la mare va consentir en lo casament, y comensaren las relacions.

Las batxilleras del vehinat, que may en faltan, portadas per l' enveja que no falta may tampoch, se despatxaren á son gust dihent que no era possible qu' un senyor de las circunstancias de D. Fernando 's casés ab una noya pobre y no de las mes agraciadas com era la Margaridona.

Quan alguna d' aqueixas murmuracions arrivava á oídos del calcinayre, posantse groch de coratje exclamava: «¡Envejadas! Don Fernando es un home massa serio per fernos un feyo així. Y si ell no volia cumplir la paraula donada y volgués fernos caure

en lo ridicul, jo l' arrossegaria fins al peu del altar, agafat d' una orella.»

Pera fer bonas las murmuracions de las vehinas va arribar un dia que don Fernando no va compareixe á casa 'l calcinayre.

Lo bon home no va inmutarse y l' endemá al dematí, va presentarse á l' habitació del promés de la seva filla, avants que aquet hagués abandonat lo llit.

—Encare dorm lo senyoret—va dirli una criada.

—No importa—va fer lo calcinayre—jo ja soch com de la familia; y sense demanar autorisació va entrar en lo quarto de D. Fernando y va despertar al seu futur gendre.

Quan aquet va obrir los ulls y va veure al pare de la Margaridona, va quedar confós, pero reposantse desseguida va preguntarli:

—¿Y donchs? ¿Que hi ha alguna novetat?

—¡Vosté dirá! Nosaltres seguim menjantnos lo pá fins á las crostas; pero com qu' ahir vosté no va venir, y la noya plorava pensant que no estigués malalt, hi pensat: deixam arribar á casa de D. Fernando; no fos cas que li hagués passat alguna cosa.

—Donchs ja ho veyeu: Estich tan bó y trempat com vos.

—Sí, sí, ja ho veig. ¿Y donchs, porque va fer campana?

—Perque va convenirme.

—Bè... ¿Y que 's repetirá gayre sovint aixó?

—Sempre que 'm convingui. Los richs sempre som esclaus dels nostres interessos.

—¡Bravo! Pero ¿qu' es mes rich ara qu' avants?

—¿Per que ho pregunteu?

—Perque al principi de las relacions s' estava mes á casa que las parets, y ara, molts días fa visita de metje.

—¡Qu' esteu de broma!

Sempre n' hi sigut de bromista... pero formal, al mateix temps. Y com no dupto de la seva formalitat, espero qu' aquesta nit no farà falta á casa.

—No ho sé.

—Donchs ha de saberho. Si vosté no vé avuy, jo tornaré demá... y ja no faré tanta broma.

Y sense dir cap mes paraula va anarsen cap á casa seva, mes cremat qu' un día que va caure en una bassa de cals. Al entrar á la botiga va rebatre ab rábia la gorra.

La seva dona va sortirli al pas tota plorosa.

—¿Qué tens, beneyta? ¿Per qué ploras?

—¡Ay, Magi, som molt desgraciats!—y va arrancar lo plor, ab tota forsa.

—¡Qué passa? ¡Malviatje 'l mon dolent!

—¡La noya... m' ha dit que!...

—¡Eh! ¡Qué? ¡Parla!

—Que don Fernando... ab paraulas... enganyadoras... va lograr...

—¡Prou! ¿Ahont es la noya? ¡Mala filla! Pero, no, lo pillo es ell... ¡No anirá á Roma per la penitencia!

—¡Ahont vas? ¡No fassis un disbarat!

Y 'l calcinayre sense contestar á la seva dona va dirigirse novament á casa don Fernando. Al moment d' arribarhi, ell anava á sortir.

—¡Altra vegada!—va exclamar malhumorat lo capitalista

—Si, y ara parlarém en serio.

—Tinch feyna.

—També en tinch jo; pero lo primer es primer.

— ¡Acabeu!

— Desseguida estarém entesos. Ja ho sé tot; se que voste ha abusat d' una familia honrada, y per lo tant si avants d' una setmana no s' ha casat ab la Margaridona...

— Veig qu' encare esteu de broma! La vostra filla ja es prou gran per no deixarse enganyar.

— Me sab greu qu' hagi de serte sogre, perque ets un murri; pero no hi ha altre remey. Si no 't cases avants d' una setmana 't mataré.

— ¡No 'm feu riure!

— Ja riurém si vols. Mira: 't mataré á trossos. Primerament t' enterraré un onsa de plom en una cama. Si á pesar d' aquesta broma no 't cases, luego faré blanco á l' altra cama. Que segueixes sent tossut? T' inuti'isaré un bras. ¡Qu' encare vols fé 'l macor! L' altre bras pagarà la festa, Y per últim si no 't donas per la pell, te tiraré de dret al cap y haurém fet las paus. ¡Ja veus si riurém si tu t' hi empenyas.

— Després del primer tiro, ja procuraré posarvos á mans de la Justicia.

— Y que 'n treurás de ferme posar á l' ombra, beneyt? ¿No sabs que la Margaridona té quatre germans que son tan bromistas com jo? Mira; vés si 't surten los comptes! Si 'm fas tancar á mi, l' hereu s' encarregará de l' altra cama. Qu' engarjolan á l' hereu, lo segon t' esguerrará un bras; que portan al segon al calaboso, lo tercer te treurá l' altre bras fora de combat; que portan al tercer al quarto fosch, lo petit s' encarregará de la torratxa. Y encare quedarán la dona y la noya per cuydarse del teu enterro, perque no puch permetre que vagis al cementiri

sense acompanyament. ¡Nada; pènsathil. Si d' aquí á vuyt días no has vingut, jo vindré jo á buscarte.

Y 'l calcinayre va despedirse somrihent, pero cremantseli las entranyas.

Va transcorre 'l plasso senyalat, sense que don Fernando comparegués á casa la Margaridona.

Lo calcinayre va agafar una pistola de dos canons, y va presentarse á casa del seductor.

L' aucell havia fugit de la gabiá; pero, no obstant, lo calcinayre va poguer ent-rarse de que don Fernando havia anat á passar uns quants días en una heretat de Sardanyola.

Lo pare de la Margaridona, va agafar lo tren y va baixar en la esmentada població.

Y com que, si preguntant preguntant 's va á Roma, es mes facil encare anar á una heretat de Sardanyola, avants d' un quart d' hora 'l calcinayre ja's trobava cara á cara ab don Fernando.

— Qué havém de fer, noy? — va preguntarli.

Y 'l noy, mes blanch que 'l paper, va contestarli:

— ¡No 'm dona la gana de casarme!

Allavors, lo calcinayre va treure la pistola, y ab tota tranquilat, va depositarli una bala en la cama dreta.

Inutil dir, que don Fernando, qui té tan poca vergonya com apreci á las sevas extremitats abdominals, per amor á la cama esquerra, va casarse ab la Margaridona, avants de transcorre una nova setmana.

Lo calcinayre té 'l gendre coix, pero va salvar l' honor, qu' es lo que 's tractava de demostrar.

A. GUASCH TOMBAS.

TEATROS

ROMEA

Satisfet pot estar lo Sr. Fuentes (fill), del éxit obtingut ab sa última comedia titu ada ¡Ho se tot! ja que lográ los propósitos que sens dupte lo guaren, aixó es, distreure á la concurrencia y que 's celebressin las escenas cómicas que posseheix la obra.

En la execució se hi veje una experta direcció sortint per lo tant airosos tots los artistas de son comés.

CATALUNYA

S' han estrenat *Bettina* y *Ala mar*; la primera deuria haver de dormir ja en l' olvit. En quan á *Ala mar* sense ser una cosa extraordinaria, se feu recomenable per lo sens fi de escenas cómicas que posseheix com també per los equívocs de ma mestra que acreditan la firma dels Srs. Alvarez y Paso.

La execució podriam dir molt justa si no recordessim las exageracions del Sr. Rodriguez.

En preparació *Los Mineros* obra que sabém que la Empresa hi prepara un gasto extraordinari.

GRAN VIA

S' ha estrenat *El pillo de playa* que no obtingué del públich lo favor que 's mereia.

Be es vritat que dita sarsua no está á la altura de *Gigantes y Cabezudos* pero d' aixó á ser just lo despreci que li doná la concurrencia hi ha una distancia incomparable.

Sabem que la Empresa Güilagrahnt lo favor que 'l públich li dispensa, en lo present any prepara novas obras y algunas d' ellas de segur éxit.

TIVOLI

Ab la cara completament leta s' ha reinaugurat aquet teatro actuant hi la companyia infantil del Sr. Bosch que ha sigut rebuda ab entusiasme.

Totas las obras fins avuy representadas han obtingut extraordinari éxit debent distingir á *La Viejecita* y *Agua, Azucarillos y Aguardiente* perque en ellas s' ni ha vist una esperta direcció que ha lograt que obtinguessin execució tan acabada que sos interpretes mes que criaturas de poch anys sembiavan artistas consumats.

Creyéim que lo Sr. Eria ab la companyia infantil hi lográ grans resultats.

NOVETATS

La fama ab que venia precedida la artista Sra. Mariani ha que lat legitimada ab los justos triunfos que ha lograt ab las tres obras fins avuy representadas entre nosaltres.

Totas las qualitats que son indispensables possehir una artista dramática pera lograr lo dictat de eminencia las posseheix en alt grau la cé ebre Mariani, puig que á una dice ó clarissima, l' acompanya una hermosa figura, veu clara, sonora y potent, gust exquisit en lo dir y una expresió tan acentuada que ab igual faciltat demostra sas faccions la rialla mes ingénua que la desesperació mes violenta.

La obra de inauguració sigué *Zizá* desconeguda per competent en Espanya y encare que de argument atrevidissim y sumament descarnat en sos dos primers actes, es sumament interessant en los restants per lo que lográ comoure al auditori y fer que 's tributés una ovació de irant á dita artista per la fidel execució que doná á la protagonista.

Posteriorment ha representat *Magda* y *Fedora* que er ser obras ja conegudas ni ha pogut entrar la comparació d' otras eminencias que 'ns han visitat, no desmereixent per res lo gran concepte que formarem d' ella en la obra de debut, ans e contrari que encare ha superat nostres judicis tant en la escena final de *Magda* que interpreta ab singular maestría com ab la mort de *Fedora* que la executa ab una realitat que espanta.

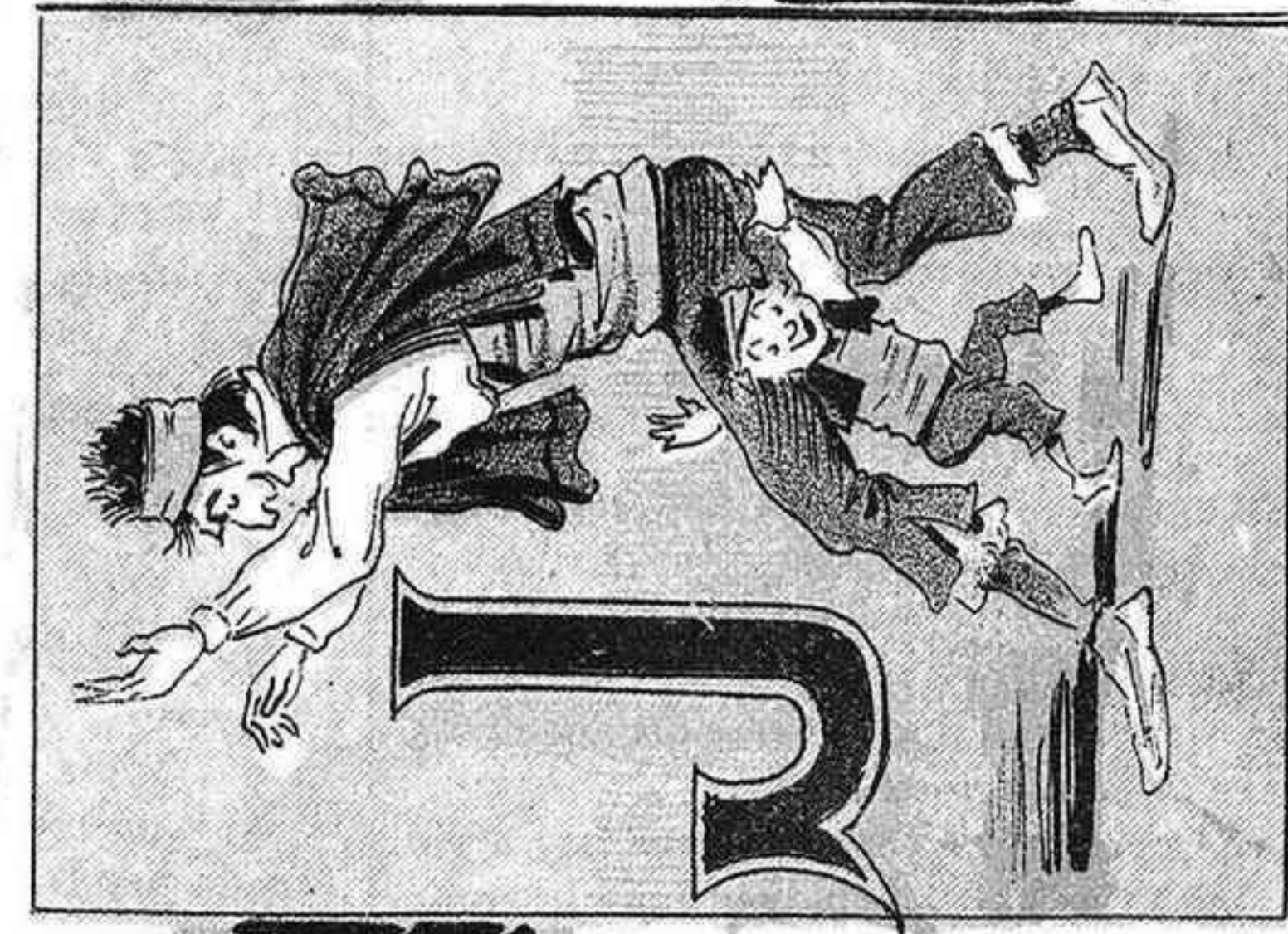
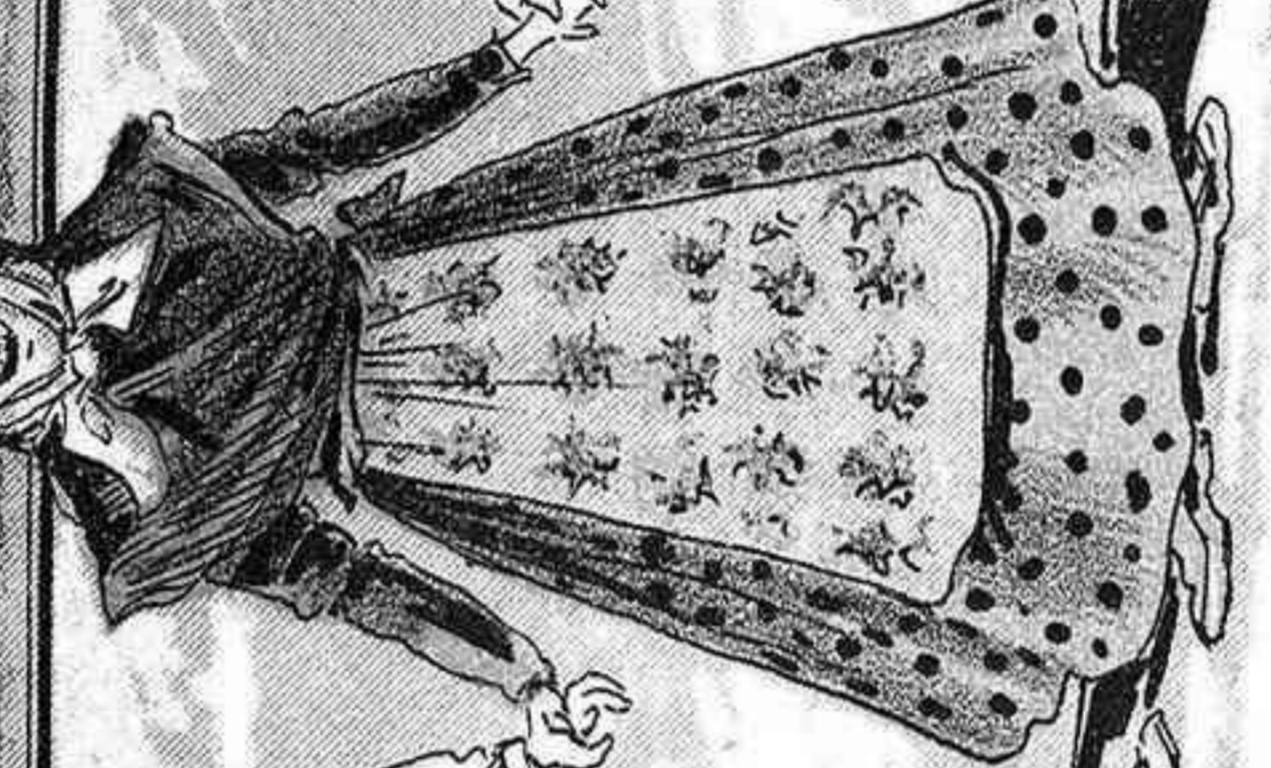
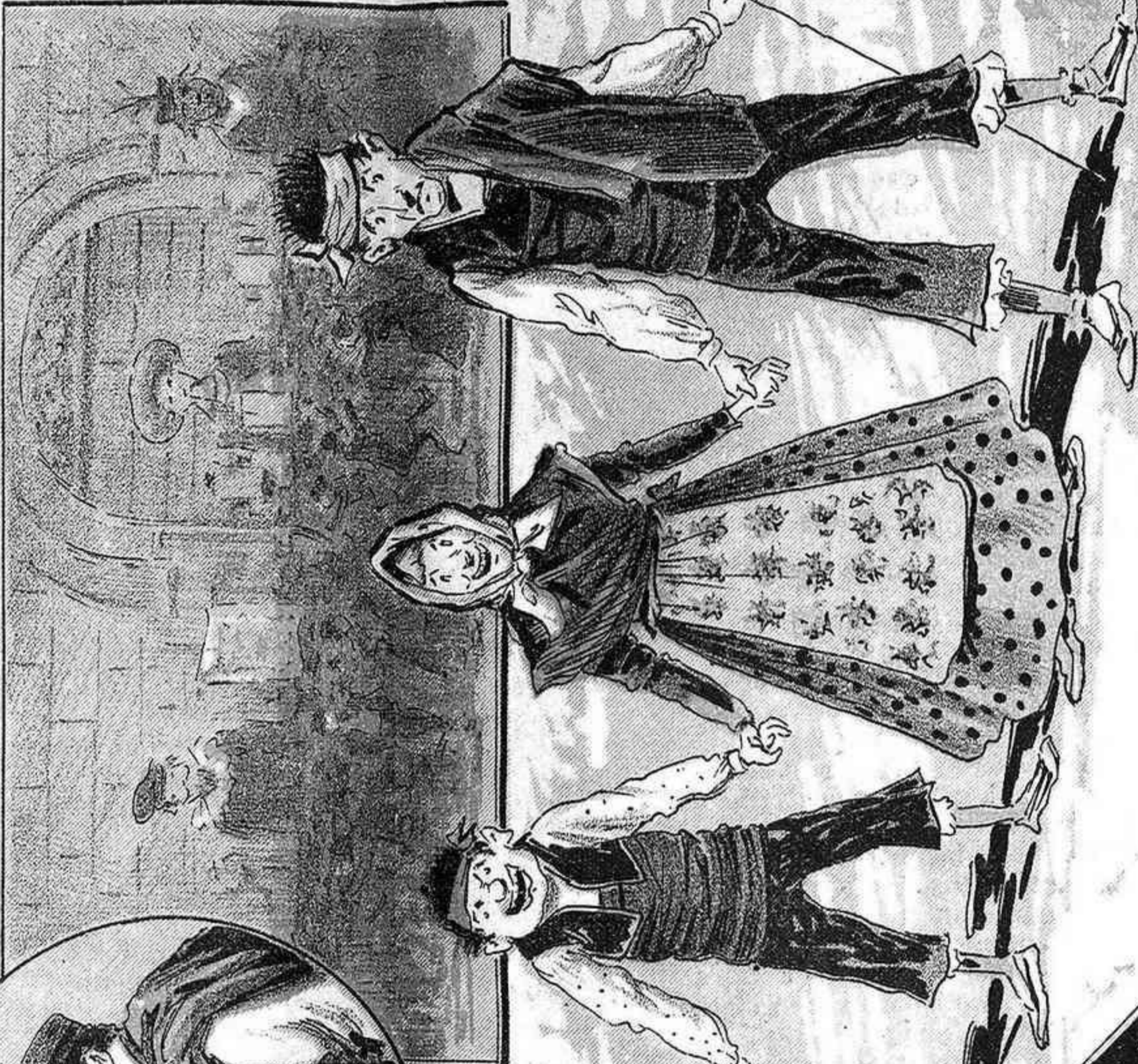
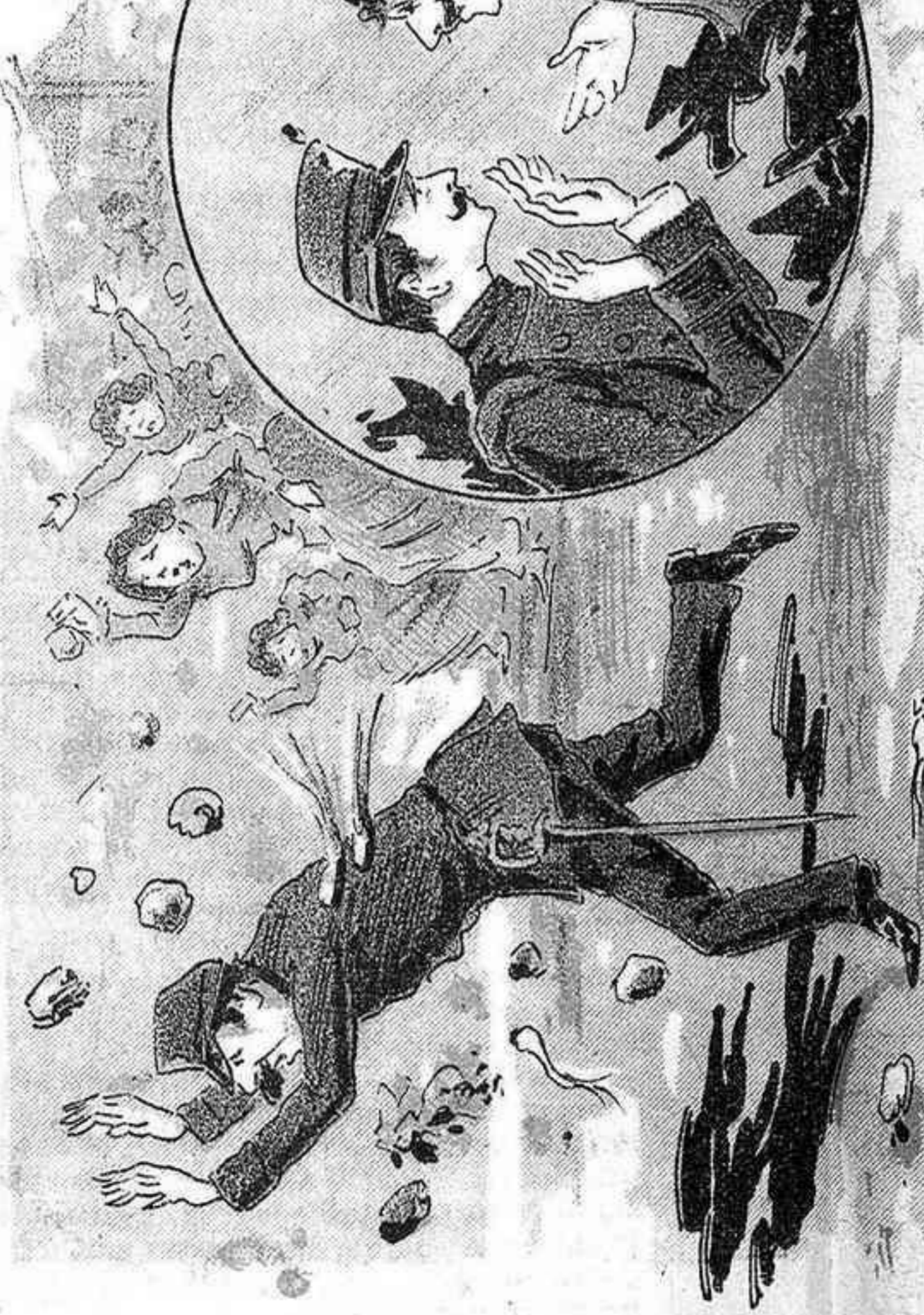
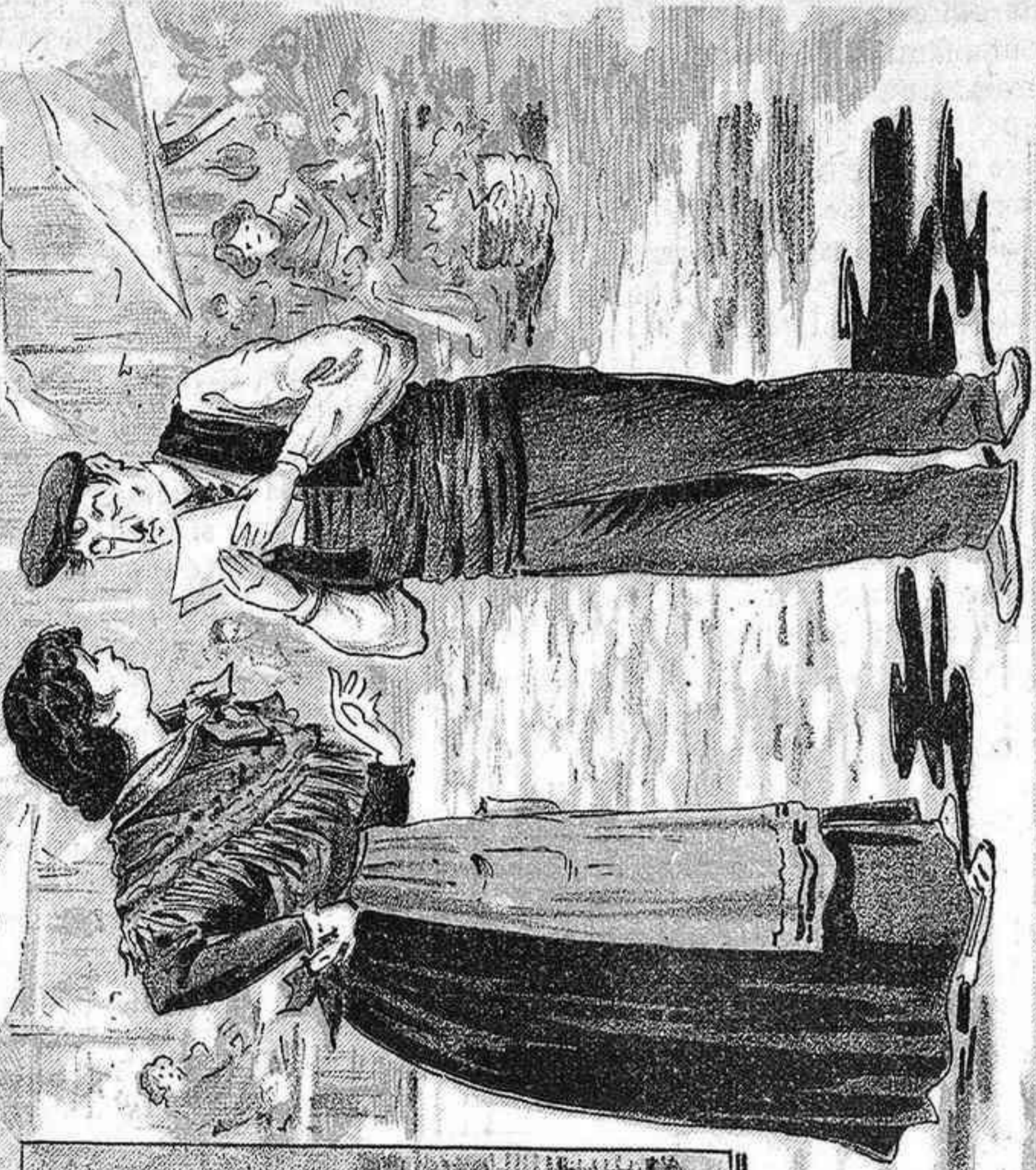
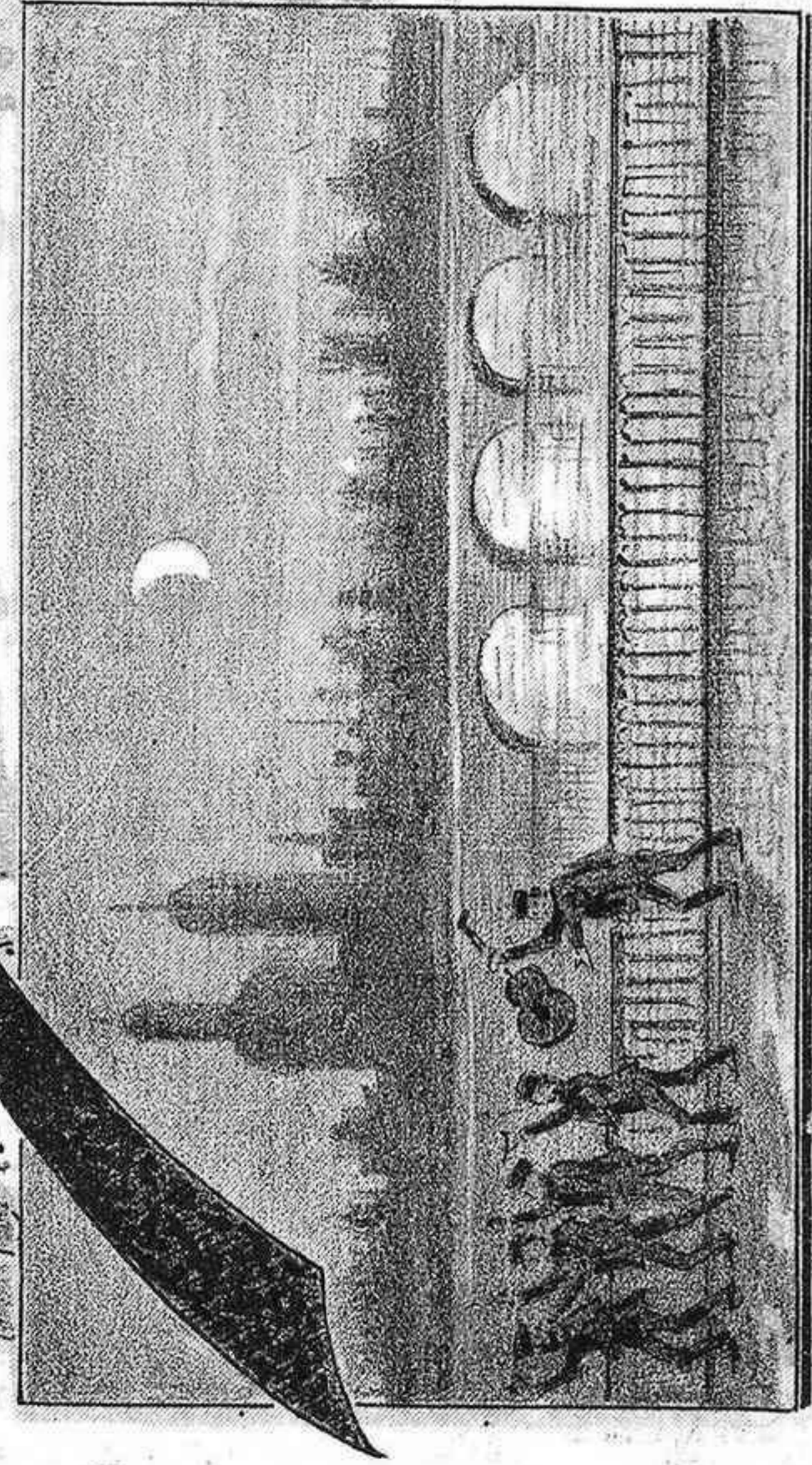
En la companyia hi destacan dos artistas de cap d' ala que son lo Sr. Zampari que es un galán deis mes notables qu' hem vist y lo Sr. Paladini actor genérich que tant en *Zizá* con en *Magda* ha interpretat sos rôles ab la gravetat deguda.

Lo resto del personal es sumament homogeni, com pocas vegadas haviam vist en companyias extrangeras.

Ce obrarem que nostre públich fassi la justicia deguda á la visita que 'ns ha fet la cé ebre artista Sra. Mariani, ja que si aixis ho fá no podrá menos que ompir diariament lo teatro

UN COMICH RSTIRAT.

RICANES Y CABEZUDOS



Sarsuela en un acte y tres quadros, original la lletra de D. Miquel Echegaray y la música del mtre. Manel Fernandez Caballero. Se representa á diari ab extraordinari exit en lo teatro Gran-Via.

“LA POESIA DEL MATRIMONI” (1)

A vosaltres, solters empedernits,
que sens' mica de solta
féu mofa á cada volta
de la sort ¡no desgracia! dels marits.

A vosaltres, á n' e's solters *passats*;
als que de las *tres creus*, vull dir, passéu
y encar' no 'os arriquéu
á entrar ¡cobarts! al gremi dels casats.

A vosaltres ¡oh si! jo 'm dirigesch;
que ascollantme una estona
plegaréu de la vida solterona
casantvos... (y 'l que 's casi, ja está *fresch*).

¡Quant mal, sense cordura,
s' ha dit del Matrimoni!. Pró, aixó ray...
qui 'n diu mai es que no s' ha casat may:
jo si, donchs; d' aquí p' ora la criatura.

Per més que 'm vaig casar sense adonarme 'n,
ben distret y á la nit,
puch donar referencias tot seguit
del casori á qui vinga á demanarme 'n.

Prou sé si es cosa bona
lo Matrimoni ó no:
dels estats de la vida es lo milló.
Es dir; es milló encare per la dona.

Es l' estat més diuós, més dols que hi há;
ey! prenentlo ab resignació, no es faulta,
si no falta pá á taua...
¡Y la broma, la broma que s' hi fa!

¿Perqué aqueixa mania
de fer guerra al casar, parlant formal,
tancant lo Matrimoni—si es com cal—
tant amor... *mais-de-cap*... y poesia?

Comensant per lo jorn del casament,
l' home-nuvi ¡dòm gosa
aprop d' aqueixa dona qu' es sa esposa
y que ha de mantenir perpéuamen!

Y ella, que l' ha pescat, no liensa un mot
al pensar que per lley inexorable
son home es responsable
dels séus passos capriusos y... ¡de tot!

Vè la lluna de n' el,
que á pesar de passarla nit y día
aprop del cel-obert... ¡quanta poesia!
talment sembla que 's passi aprop del Cel.

Passan tres mesos, cinch,
y aquella poesia dels principis

tota 's vá omplint de ripis

en forma de—«¡ay, ay, ay!»—«¡no sè què tinch!».

Arriva 'l que fa nou,
y torna la poesia á está inspirada
per mor' de l' arribada
d' un *reyet* ó *reyneta*... ¡Bé ho sè prou!

Comensa aquí 'l poema de la vida
dels casats; un poema tendre, rich,
sobre tot ¡no 't reflich!
si 'l *reyet* ó *reyneta* ha d' aná á dida.

Y si no hi ha d' anar, may tant com are
sabrà 'l marit lo qu' es 'l ser feís,
converit en *ninyera* dintre 'l pis,
día y nit, siguent pare.

Ab! no 's pot pas jamay imaginar
un solter lo pè ich
que vè á ser perdre 'l temps, frisós, frenétich
ab la criatura á coll... ¡Alló es gosar!

Majorment si á las nits no 's dorm ni mica
per' alsarse sovint
à haver de passejar la nena ó nin
que no calla sent sempre la *musica*.

Encar' que à mi no 'm fassi riure gens,
à fé de Deu fá riure
que 'is pares de familia haguém de viure,
per deber, aburrits... pero contents.

Puig ¡quin munt d' il·lusions
alegra la existencia dels casats
quan han de parar taua, ren' à 'ls plats
(si ella cría) y no mourers' de 's fogons!.

E d' un id' aisme pé, infinit,
lo contemp á al *reyet* ó la *reyneta*
arrapat á n' el pit de sa mareta...
y 'l pare fentse 'l llit.

¿Volèu rés més hermós, més tendre y dols
que 'l Matrimoni vist baix aqueix prisma?
No 'os hi rompéu la crisma:
Matrimonis aixis 'n corren molts.

N' estich tan converçat, ben cert, de qu' es
lo Matrimoni cosa la més bona,
que si 's morís la dona...
¡no 'm tornava à casar may més, may més!!.

PEPET DEL CARRIL.

(1) Premi d' *arrós* en lo Certámen literari-gastronómich celebrat á Vallvidrera per la «Colla dels Calsassas». (*Kalendas Juliol-Era*... de ca 'n Baldiró—Any M.D.C.C.C.X.C.V.I.I.I, antes de la *tornada* de Jesucrist).

Extraordinariesas

Contan d' un pobre Lázzer qu' era tan *nano*, que
per arriarse á la cara quan s' afeytava tot sol, havia
de pujar dalt d' una cadira; y era tan net, que may se
rentava la cara per no embutar l' aygu; y tan actiu,
que, per són que tinguès, ab dugas horas de dormir 'n
dormia sis, de tan depressa que dormia.

En cambi, un germá seu era tant alt, que per arri-
var á cordarse las sabatas havia de baixar deu esglaons;
y era tant brut, que després de mocarse ab 'l mocadó,
'l plegava y se 'l ficava á la buxaca; y tan gandul,
que fins l' aná á jeure li feya mandra.

Pensaments de 'n Selgas

Molts cops dins d' una tassa de café s' hi ofega la
reputació d' un home; y ab lo fum de un cigarro s' en-
tela la honra d' una dona.

La llum inventada pe'ls homes val mes que la llum
creada per Deu; porque cent raigs de sol no costan
res, y una capsá de mistos val cinch céntims.

Si 'ls plets de las nacions no s' escribissin ab la sang
dels pobles, la Historia seria un llibre que faria riure.

LA TOMASA

LOS AMOS DELS ARBRES DE LA RAMBLA

(RECORTS DE CARNAVAL)



En branques y en branquillons,
sense entendres de rahons,
los aucells, gran varietat
de confetti 'ns han donat



Lo gomós Simplici Cranch
va posarse un negre abrich
y 'ls pardals, pe'l seu fatich,
li varen fer torná blanch



Lo críich D. Joan Mulleras,
mirantlos embabiecat
¡Oh dissort! vegé enteiat
lo vidre de las ulleras.



Y 'l marit de la Joana
que sol se muda en certs dias,
va sortirne ab averias
grossas á la americana.

Bibliografia

Lo reputat autor dramàtic y notable jurisconsult D. Manel Rovira y Serra ha tingut la galanteria de remetrens un exemplar de son quadro dramàtic que, ab lo titol de *Retorn* (El Repatriat) s' estrenà ab grandios éxit en la nit del 30 de Decembre passat en lo teatro Romea.

Dita obreta esmeradament impresa se ven al preu de un ral.

* *

S' ha publicat lo quadern sisé de la *Galeria còmica catalana* que conté *Lo ball de la Candelera*, joguina en un acte y en vers original dels Srs. Bonavía y Rius Vidal, ilustrada per lo Sr. Robert.

* *

També hem sigut favorecuts ab,

Fum de palla, comedia en tres actes y en prosa, original de Arthur Carreras, estrenada ab éxit en lo teatro Romea, en la nit del 24 de Octubre passat, y

Las bodas de plata, comedia en un acte y en prosa original de Pere Reig y Fiol, estrenada ab brillant éxit en lo teatro Romea, en la nit del 25 de Octubre últim, havent sigut un dels éxits mes notables de la present temporada.

Aquestas dugas obras, forman part del folletí que ab tan éxit ve publicant la cada dia mes notable revista setmanal *L'Atlántida*.

Remerciém l' atenció que s' ha tingut ab nosaltres.

Campanadas

Com ja anunciarem en nostre número anterior, estém preparant un altre extraordinari, á varios colors, que dedicarém als Josephs sense distingir classes ni edats. La nostra dedicataria lo mateix a cansará al nostre arcalde que á n' en Joseph de las Mentidas, qu' es l' escombriayre del barri. Basta dirse Joseph, per' gosar, modestia apart, de la ganga de la nostra dedicataria.

Ja que pe 'ls Josepets se fá la festa, se compondrá dit número de travalls deguts á la ploma d' escriptors catalans morts que s' hagin dit Pep, aixis com de composicions escrites per Pepitos vivents.

Quedan, donchs, invitats á pendre part en lo nostre número extraordinari, que sortirá 'l dia 16 del mes entrant, tots los colaboradors que s' anomenin Joseph. Podrán, no obstant, colaborarhi també, aquells que sense portar tal nom estigan emparentats ab algún Pep, firmant com á tals parents, v. g: Qui tinga un tio que s' anomeni Joseph Serra, firmará «Lo nebot d' en Joseph Serra? ¿Que son pare 's diu Joseph Ribot y no te ré que veure ab l' ex-gobernador de Cadiz? Donchs, al peu de son treball hi posará ¿Lo fill d' en Joseph Ribot? ¿Que 's deya Joseph Martell son avi? Pues suscriurá la composició ab «Lo net d' en Joseph Martell» etc., etc.

¡Entesos!

L' autor del treball que á judici de la Redacció siga mes notable, quina circumstancia 's farà constar en lo mateix

número extraordinari, podrá passar 'l dia de Sant Joseph de 10 á 12 del matí pe' l domicili de «La Tomasa» S. Ramón, n.º 6, y mediant comprobants y formal promesa de que se 'l gastará tot en matons, li entregarem l duro y li dirém per endévant: ¡Bon profit!

Los travalls deurán trobarse en aquesta Redacció avants de: dia 10 del próxim Mars.

* *

Havém rebut lo primer número del setmanari catalá que 's publica á Lleyda ab lo titol de «La Mala Senmana».

Desitjém al estimat colega que no se li estronqui may la sort, pero 'ns abstindrém, per motius que no fan al cas, de fer saber que á la Redacció tenim «La Mala Senmana».

Si fos «La Setmana Bona» seria diferent.

* *

Lo crítich teatral d' un diari d' aquesta ciutat al donar compte de la representació de la comedia *Zaza* en lo teatro Novetats per la companyia Mariani, diu que 'l personatge *Cascard* es cantant de café-concert, quan no figura un cantant sino un empresari.

Aquet crítich es dels qu' ho entenen tot hasta l' italiá que parlan los *llauners*.

Que Sant Cosme y Sant Damiá 'l lliurin de dir mes barbaritats.

Aixis compreném com certs autors, fan arreglos de obras com *Magda*.

* *

«La Publicitat» de dilluns al matí, al ocuparse de l' incendi ocorregut en una fàbrica del carrer de la Cera, diu que concorregueren al lloch de la catástrofe 'l tinent d' arcalde Sr. Cata'án y 'l concejal Sr. Martinez «qui en honor á la vritat va treballar com un simple bombero, bé y ab valentia».

Pero ¿quin Martinez es aquet? ¿Qu' es en Martinez Gras? Si: Donchs ara ho compreném.

Si va posarse en los llochs de mes perill no va ser per valentia, sino perque com que no hi *papa* no sabia ahont se ficava.

Aqueix bon senyor, fora dels seus discursos pesats é interminables, pronunciats á la Casa Gran, no serveix per res mes.

¡Ni per simple bombero!

* *

«Han sigut entregadas las prendas de vestuari y d' equipo als cent individuos que á primers de Juriol últim foren nombrats pera formar part de la Guardia municipal».

Aquesta noticia proba que durán aquets set mesos y pico los esmentats individuos han cobrat la paga sense prestar servey, puig no era qüestió de fer nosa pe 'ls carrers de Barcelona, vestits com qualsevol fill de vehí.

Por la Corporació municipal, lo vestuari es lo de menos. No hi fá res que la roba d' estiu se reparteixi 'l 31 de Deseembre y que la d' hiverns' entregui 'l mateix dia de Sant Joan; lo positiu son los quartos que costa.

¡Y que vagi cobrant en Beleta!

* *

S' ha concedit a Sr. Costa la representació de's productors espanyols.

Aquet Costa, no es lo periodista, puig á n' aquet no li correspon mes que la representació de's traductors espanyols.

La representació de's traductors espanyols dolents.

* *

Lo general Rios comunica al Govern, que 'ls americans després d' haver pregat als espanyols que mantinguesin guarnicions en Zamboanga s' oposan ara á que aquestas se comuniquin entre si, lo que fa la seva situació insoporable».

La queixa es pueril,
Era cosa de preveure.

¿Que 'ls yanquis volian guarnicions? Donchs, sent ells qui son, lo que procedia era donarlosenhi de las que fabrican los guarnicioners.

*

Traduhim del setmanari castellá «Gedeón» «Del tenor Casañas, va dirse quan va comensar á cantar á crit pelat, ab gran alegría del públich, que tenia molta veu, pero poca escola.

Després ha estudiat bastantly diuen los seus admiradors qu' adelanta molt.

En efecte, sempre que l' ha sentit en Gedeón ha notat qu' adelanta... lo menos tres compassos á la orquesta».

Si va seguint ab tal profit la seva carrera, arribará á haver cantat un' obra, avants de que s' aixequi 'i te'ó.

Allavors será quan lo públich sensat estarà mes satisfet.

*

La Creu Roja de Valencia ha obtingut una crecenda recaudació en sa excursió á Alcira, Carcagente y Denia.

En un dels balls celebrats en aquesta ùtima població á benefici de l' Associació esmentada, foren [mo tas las se nyoretas que 's desprengueren de sas alhajas, subastantlas entre 'ls concurrents y destinant lo producte de la venda al socorro dels infelissos repatriats.

¡Quina lliçó mes oportuna pera 'ls que devent atendre als qu' han suferit las majors penurias per la patria, permeten que morin, ó poch menos, per falta d' aliments ó de cuydados!

*

Divendres passat varem acompanyar al cementiri al malhaurat jove compositor Don Lluís Arnau y Palomar, víctima d' una curta y terrible malaltia que acabá ab ell en la flor de sa joventut y en lo ple de sas facultats musicals extraordinarias.

Dotat d' un exquisit temperament artistic, las sevas composicions dedicadas y, mes que pensadas, sentidas, ves-an tendresa totas, impregnadas de poesia, que han merescut algunas d' ellas 'ls elogis entusiastas de s més eminentes crítics de música extrangers, de quins tenia rebuts autógrafos (legits per nosaltres) que envejarían moltas celebritats.

Sa excessiva modestia y son caràcter massa senzill feyan que signes enemich de tota ostentació, siguent refractari fins á lo imperdonable á donarse á coneixer més, á exhibir son talent privilegiat: se concretava á donar lliçons de piano qual instrument dominava, sense ambició de figurar com tenia dret entre 'ls mes renombrats mestres de la nova jornada.

La casa Pujol té editadas moltas de sas composicions solicitadas per concerts *di camera* y deixa un arsenal inèdit d' improvisacions y motius en notas inspiradissimas que potses algú se n' aprofitará á las espatillas del difunt g. r. e. p.

Rebi sa atribulada familia, ab la qual 'ns uneix amistat entranyable, nostre més sentit pèsam y desitjém á la mateixa puga consolarse prompte de tan gran desgracia.

*

L' exsenador y acaudalat propietari cordobés D. Sebastián Rejano ha fet donació d' una casa á Sevilla á la comunitat de religiosas concepcionistas establertas en dita capital.

No es prudent ficarse en lo que fan los altres, pero aquesta casa hauria prestat millor servey destinantla á hospital ó á sanatori.

*

Diu un periódich que s' acaba d' arrendar per 60,000 duros al any la explotació dels *recreos* en un dels circuls de Madrid ahont rara vegada ha arribat l' acció de las autoritats.

Lo tipo anterior d' arrendament era de 45,000 duros. Los contractistas del últim periodo, que durant cinch anys pagaren aquesta suma, e'evada ara á 60,000, han liquidat la societat repartint beneficis per valor d' un milló de duros.

S' ha de confessar qu' aném regenerantnos, encare que á n' en Sagasta li sembli lo contrari.

*

Aquí 'ns queixavam de la censura militar, pero á *La Llanterna* de Manresa, li ha sortit un arcalde que deixa molt enrera á la esmentada censura.

Es un arcalde dels que no permeten que ningú 'ls puji á las barbas.

El no deixa sortir cap número de *La Llanterna* que no se l' hagi mirat al dret y al revés, hasta cerciorarse de que no conté cap *brometa* contra ell ó la seva l'opada.

Y que per res del mon abdicaría d' aquesta censura, com va probarho la setmana passada manant recullir pe 'ls seus dependents tots los exemplars de *La Llanterna* y prohibint la venda perque no havia sigut somesa á sa indispensable censura no per falta de voluntat de qui devia sometrell sino per no haver trobat en son despaig al arcaldesch censor.

De veras compadim als manresans, á pesar d' haverlos tocat la grossa de Madrid y sentim lo contratemps suferit per *La Llanterna*.

SECCIÓ DE TELEGRAMAS

Del nostre servey... obligatori

GALLINER DEL SENAT, 20.—Lo gall de las Almenas ha tret ab sentiment de 'l *Cosí de 'n Rivera*, tota la porqueria que desde 'l Sep embre portava al pap Han sortit desitjos de penjar generals, y soldats mártirs. Ha eixit també un exercit de lleons dirigit per asee. En Martinez Trampas, lo *Cosí* y en *Blanch* s' han portat las mans á las orelles. Sembrava que la cosa acabaria á picadas pero no hi ha hagut mes que estarrufaments de plomas. La sang no arribará al riu.

Id. Id. una mica mes tart.—Lo gall de la *Corretja*, demestrant tenirne molt poca, ha dit que 'n Santiago de Cuba va rendirse perque alguns galliners de provincias amensaren ab enarbolar la bandera blanca si 's presentavan los galls yanquis, qu' es lo mateix que volguer justificar qu' un vehí 's mudi de pis perque un altre posi réto s. Lo gall *Blanch*, ha cantat poch y malament, com si tingués la pepida y 'l capó Liagasta ha posat peil de gallina al pensar qu' aviat li retirarán de sota 'l bech 'l cabasset de blat de moro. ¡Deu 'ls fassi ben bons!



—¿Que 'm diu home? ¡La Mercé,
la seva esposa, ha fugit!
—Estich de tristesa plé!
—Ho sento... 'l cas de vosté
per mi hauría preferit.

SECCIO DE TRENCA - CLOSCAS

XARADA

Lo noy gran de la *hu dos*
diu tothom que es molt hémós;
mes com de tot diu que *tres*
per xó ningú li diu res,
y siguent tan carcamal
sols li diuen que es *total*.

A. SNÓPMAS.

LOGOGRIFO NUMERICH

- 1 2 3 4 5 6 7 9 9—Poble cata'á.
- 4 7 8 8 5 6 3 9—Bestia en plura'.
- 1 2 3 4 7 8 8—Util d' ayguera.
- 1 3 2 2 7 6—Doctor catalá.
- 4 3 2 2 5—Poble catalá.
- 4 7 8 5—Apellido catalá
- 4 3 9—Riu de Catalunya.
- 1 5—Tot ne té.
- 1—Consonant.
- 1 3—Nom de dona.
- 6 7 9—Membre.
- 9 7 4 5—En los cossos.
- 2 5 3 2 7—Poble catalá
- 8 8 7 6 9 7— id, id.
- 8 8 7 6 8 2 7— id, id.
- 4 7 8 8 5 6 3 2—En las casas de payés
- 9 7 1 2 7 6 3 2 7—Vegetal.
- 4 7 8 8 5 6 7 9—Animal en plural.
- 4 3 6 3 2 7 8—En l' exércit.
- 1 7 6 7 8 9—Poble catalá.
- 1 7 2 4 7— id. id.
- 5 2 7 6— id. id.
- 1 7 2— id. id.
- 8 7—Nota musical.
- 2—Consonant.

GEROGLÍFICH

:: +
K K AT AT
+
Negre
IT IT

SISKWT D. PAI L A

COPA NUMÉRICA

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9—Nom de dona.
- 1 2 3 4 5 8 2 5—Liquit mineral.
- 1 8 9 3 7 6 5—Mineral.
- 8 8 5 4 2 3—Població catalana.
- 6 2 4 5 6—Emperador romá.
- 1 2 1 9—Nom de dona.
- 3 4 5—Efecte atmosferich.
- 4 2—Nota musical.
- 7—Vocal.
- 9 8 8—Vegetal.
- 1 7 9 6 5—Instrument.
- 8 8 5 4 7 3 5—Nom d' aucell dim.

E. SANTALJESTRA.

JOAN ROCAVERT

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL·LUSTRAT Y LITERARI

Preus de Suscripció:

- Espanya y Portugal, trimestre. 1'50 pta.
- Cuba y Puerto Rico id. 2'50 >
- Extranjer id. 2'50 >
- Número corrent. 0'10 >
- » atassat. 0'20 >

Lit. Barcelonesa de RAMÓN ESTANY
—6. Sant Ramón, 6.—BARCELONA—